

ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
НАПН України

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА
СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII Всеукраїнських психолого-педагогічних читань
присвячених пам'яті доктора педагогічних наук,
професора **Федоришина Бориса Олексійовича**

Київ | 2018

Будовська Олена, Гоголь Оксана ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВЛЕНЬ ПРО МАЙБУТНЄ МАТЕРИНСТВО В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	45
Вінник Наталія ПРОФЕСІЙНА СОМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК ГОЛОВНИЙ ФЕНОМЕН ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ.....	48
Ігнатювич Олена ТЕХНОЛОГІЇ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ НАВЧАННЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ.....	51
Махаринський Степан, Волошина Валентина ДИНАМІКА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ-КОНСУЛЬТАНТІВ.....	53
Павлик Наталія ФАКТОРИ ГАРМОНІЗАЦІЇ І ДИСГАРМОНІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ НА ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ.....	57
Радзімовська Оксана ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ВИКЛАДАЧА-АНДРАГОГА У СИСТЕМІ ПСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	63
Становських Зінаїда АКТУАЛЬНІ ЗАПИТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	68
Столярчук Олеся ДИНАМІКА СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	76
Терещенко Андрій НЕПЕРЕРВНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА І РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	80

РОЗДІЛ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ОСОБИСТІСНО- ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Локшин Віктор ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З УПРАВЛІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЮ СФЕРОЮ В КОНТЕКСТІ КАР'ЄРНОГО ЗРОТАННЯ.....	83
---	----

здоров'я і вихованні підростаючого покоління, забезпеченні економічного і соціального прогресу, у поліпшенні демографічного положення. Юнацький вік має усі необхідні передумови для підготовки підростаючого покоління до майбутнього материнства та сімейного життя і характеризується: створенням планів на доросле життя, виникненням потреби у спілкуванні з однолітками протилежної статі, завершенням статевого дозрівання особистості, пробудженням потреби кохати і бути коханим, появою сексуальних інтересів. Підготовка дівчат до сімейного життя на сучасному етапі розвитку суспільства є недостатньою, не відповідає віковим інтересам і характеризується відсутністю відповідної підготовки викладачів, відповідних методичних матеріалів, а також адекватних методів і технік роботи з юнацтвом, не дає достатніх знань для вирішення проблем, які можуть виникнути у майбутньому сімейному житті.

Література:

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология. - М., 1997. - 704 с.
2. Бондарчук О. Ю. Психологічні особливості становлення я-образу матері у дівчат старшого юнацького віку/ В. В. Волошина, О. Ю. Бондарчук // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2014, . – випуск 15. – с.130-139.

Вінник Наталія
Київський університет імені Бориса Грінченка

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК ГОЛОВНИЙ ФЕНОМЕН ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ

Розглянуто феномен особистісної зрілості, висвітлено психологічні особливості професійної самореалізації особистості, представлено діагностичний опитувальник для їх визначення.

Ключові слова: особистісна зрілість, професійна самореалізація особистості, цінності самоактуалізації.

Одна з вимог часу до системи професійного навчання – це забезпечення інноваційного змісту професійної діяльності фахівців протягом усього життя, розвиток нестандартного мислення в сполученні з морально-етичними критеріями при виборі професійних рішень, професійній самореалізації.

Український вчений О.Штопа констатує: «у генезі настає спочатку біологічне і фізіологічне дозрівання організму, потім психологічна зрілість як показник роботи сенсорних, мнемічних, інтелектуальних функцій людини і нарешті – моральна, світоглядницька і професійна зрілість як свідчення можливостей людини ефективно здійснювати практичну або теоретичну діяльність»[3].

Теоретичний огляд феномена особистісної зрілості у науковій літературі дав можливість констатувати: 1) особистісна зрілість – це сформована особистісна структура, яка є виявом особистісного потенціалу і критерієм особистісного зростання людини; 2) актуальною є проблема виокремлення параметрів особистісної зрілості, що не співпадають з параметрами особистісного зростання; 3) головним феноменом особистісної зрілості є феномен самореалізації [1].

Зарубіжні вчені розглядають самореалізацію як: стійкі позитивні зміни в особистості, реалізацію її природного потенціалу (К. Юнг); повну реалізацію справжніх можливостей (К. Хорні); внутрішню активну тенденцію до саморозвитку на зразок істинного самовираження (Ф. Перлз); прагнення людини до найбільш повного виявлення і розвитку можливостей і здібностей (К. Роджерс); прагнення людини стати тим, ким вона може стати (А. Маслоу).

Отже, поняття «самореалізація» часто вживають як синонім терміну «самоактуалізація», «реалізація своїх можливостей».

Під поняттям «професійна самореалізація» розуміємо соціалізований шлях гармонійного розвитку особистості, поєднаний із здобуттям професійно-практичного та духовного досвіду в процесі отримання кваліфікації спеціаліста в період первинного професійного становлення (навчання у вищій школі) та вдосконалення фахового зростання в процесі виконання професійних ролей і обов'язків, що є невід'ємним атрибутом розкриття і здійснення особистісного професійного потенціалу.

Формування професійно успішної особистості, на нашу думку, повинно починатися у старшій школі на основі впровадження принципово нових стратегій організації навчання, орієнтованих на підготовку людини майбутнього. Професійна реалізація особистості на її життєвому шляху передбачає такі основні етапи.

Перший етап – професійне самовизначення, вже досить стійке в учнів ліцеїв, училищ і тим більше студентів першого і другого курсів вузів.

Другий етап – становлення в професійній сфері життєдіяльності. На даному етапі можуть виникати труднощі, які, у свою чергу, накладаються на раніше були труднощі в ході професійного самовизначення (вибору професії). При цьому особистість чи адаптується в ході професійного становлення, або опиняється в ситуації безробіття. Можливий також варіант здобуття нової професії, в якій особистість зможе самореалізуватися більш адекватним чином, чим раніше. Проте в даному випадку необхідна наявність значного особистісного потенціалу і здатності вийти на інший, більш високий рівень самореалізації.

Третій етап – професійного зростання. Безумовно, існує спадкоємність, плавний перехід між етапами професійного становлення та професійного зростання. Останній відповідає високому рівню самореалізації особистості – рівню смисложиттєвої та ціннісної реалізації (сутнісної автентичності).

Американський психолог А. Маслоу створив цікаву концепцію мотивації поведінки людини, згідно з якою центральним вектором розвитку особистості

виступає прагнення людини до самоактуалізації, тобто прагнення до самовираження і самовдосконалення. На думку А. Маслоу, лише 1% населення Землі може бути віднесений до цієї категорії. Безумовно, це компанія досить гідна - А. Ейнштейн, М. Мід та ін. Проте чому ж така нечисленна?

Перш ніж давати детальнішу характеристику самоактуалізованої особистості, заповніть тест, який дозволить Вам оцінити, наскільки значимі для вас цінності самоактуалізації.

Опитувальник самоактуалізації

Інструкція: Тест містить 15 запитань-тверджень, оцініть ступінь вашої згоди з кожним із тверджень за наступною шкалою: 1 - не згоден, 2 - скоріше не згоден, 3 - скоріше згоден, 4 - повністю згоден.

1. Я не соромлюся жодної зі своїх емоцій.
2. Я відчуваю, що повинен робити те, що чекають від мене інші.
3. Я вірю, що по суті люди хороші і їм можна довіряти.
4. Я можу сердитися на тих, кого люблю.
5. Завжди необхідно, щоб інші схвалювали те, що я роблю.
6. Я не приймаю свої слабкості.
7. Мені можуть подобатися люди, чиї дії я можу не схвалювати.
8. Я боюся невдач.
9. Я намагаюся не спрощувати складні сфери.
10. Краще бути самим собою, ніж популярним.
11. У моєму житті немає того, чого б я особливо себе присвятив.
12. Я можу висловити мої почуття, навіть якщо це призведе до небажаних наслідків.
13. Я не зобов'язаний допомагати іншим.
14. Я втомився від власних страхів.
15. Мене люблять, тому що я люблю.

Тепер, перш ніж перейти до підрахунку балів, необхідно бали-відповіді на питання № 2, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14 «перекодувати» на протилежні: так, якщо ви вказали 1, він переходить в 4, 4 – в 1, 2 - в 3, а 3 - в 2. Після цієї операції підрахуйте загальну кількість балів, перекодованих питань та незмінених питань № 1,3,4,7,10,12, 15, т. ін. Чим ближче вийшла цифра до 60, тим більше самоактуалізованою особистістю ви є, але тільки в тому випадку, якщо ви відповідали на запитання досить відверто.

Отже, професійна самореалізація як провідний критерій особистісної зрілості свідчить про високий рівень професійної самосвідомості, професійної мотивації та професійної майстерності в поєднанні з морально-етичними цінностями та цінностями самоактуалізованої особистості.

Література:

1. Вінник Н.Д. До проблеми особистісної зрілості старшокласника: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 17 березня 2015 р. / Інститут обдарованої дитини. Київ: ІОД, 2015. С 3-10.
2. Столярчук О.А. Професійна самооцінка майбутнього фахівця: теорія і практика: навч.-метод. посіб. К.: Науковий світ. 2010. 103 с.
3. Штепа О. С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг: монографія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 210 с.